

Comportament Polític

Curs 1999/2000

Codi assignatura 20826

Professor : Joan Font (Grups 01 i 51)

Horari de visites: Dimecres 16,30-18

Divendres 12-13,30

OBJECTIUS

El curs pretén explicar els principals factors explicatius que porten als ciutadans a prendre una o altra opció electoral, de manera que a finals de curs l'alumne estigui en condicions d'explicar qui vota a quin partit i per què. Donat que altres assignatures de la llicenciatura tracten els altres temes de comportament polític, aquesta es centra exclusivament en comportament electoral, adoptant una perspectiva teòrica i comparada (bàsicament occidental), i per tant fent sols molt escasses referències al cas espanyol.

Les sessions teòriques es combinaran amb algunes sessions monogràfiques d'anàlisi electoral de convocatòries concretes per part del professor i amb exercicis pràctics a classe a desenvolupar pels estudiants.

PROGRAMA

1. METODOLOGIA PER A L'ESTUDI DEL VOT

Aquest tema pretén mostrar a l'estudiant les principals tècniques que s'utilitzen en els estudis electorals. Així, s'estudiarà els possibles usos i els límits de les enquestes, com utilitzar els resultats agregats de les eleccions precedents, o com escriure un informe dels resultats l'endemà de les eleccions.

- a) Els estudis ecològics o de geografia electoral.
- b) Les enquestes electorals: transvasaments, mecanismes d'atribució d'indecisos, efectes de les enquestes sobre el comportament electoral.
- c) Interpretació de resultats electorals.

2. POSICIÓ SOCIAL I VOT

Aquest bloc mostra quines són les "clienteles" més habituals dels partits, deixant clar que l'extracció social de l'individu té una clara influència sobre el seu vot. El tema introdueix el concepte fonamental de "clivella" com a explicatiu de les pautes de vot més permanents en qualsevol societat. Finalment, es mostren dades d'enquestes que exemplifiquen quines són les clivelles amb major influència en el comportament electoral occidental.

- a) El concepte de clivella. El naixement de les principals clivelles i la configuració dels sistemes partits als països occidentals.
- b) La clivella de classe i les seves conseqüències electorals. El debilitament històric de la clivella de classe i les seves causes. Exemples d'Europa Occidental.
- c) La clivella de denominació religiosa i les seves conseqüències electorals. Regularitats, explicacions possibles i evolució recent a Occident.
- d) La clivella nacional i la clivella centre-perifèria. Regularitats a Europa Occidental
- e) El gènere i l'edat com a pseudo-clivelles amb conseqüències electorals.
- f) Noves clivelles? Les clivelles en una societat post-industrial. Les clivelles en una societat d'àmplia intervenció estatal.

3. PREFERÈNCIES POLÍTiques I VOT

Aquest bloc lliçó cal entendre'l com una segona part de la lliçó precedent. Si bé a llarg termini, les clivelles donen compte del panorama electoral d'una societat, no ens expliquen el vot individual. Aquesta lliçó pretén complementar l'explicació del comportament electoral mostrada a la lliçó anterior a través de la introducció de conceptes actitudinals com ara la ideologia i la identificació amb un partit.

- a) Les preferències polítiques com a antecedent del vot.
- b) La importància de la socialització.
- c) Les preferències polítiques com a processador d'informació política. El rol dels mitjans de comunicació
- d) Les preferències polítiques més rellevants: ideologia i identificació amb un partit.

4. REVISIÓ DEL MODEL ACTITUDINAL DE VOT

El model actitudinal de vot presentat a la lliçó precedent ha rebut moltes crítiques. Per exemple, ignora que no només els individus tenen preferències polítiques, sinó que també els partits n'ofereixen. Així, el vot podria ser entès com un ajustament "de mercat" entre les preferències polítiques dels electors i les preferències polítiques que ofereixen els partits. També cal replantejar la versemblança de l'assumpció que els individus tenen preferències polítiques coherents. Què passaria si no fos així? I si darrerament les ideologies de la gent haguessin entrat en declivi? I si el que estessim observant fos l'aparició de noves ideologies?

- a) Les preferències polítiques dels partits: el model de competència espacial.
- b) Cap a un model de votant més racional.
- c) Però... té ideologia la gent del carrer?
- d) El desalineament i la volatilitat del vot.
- e) El declivi de la influència de la ideologia i les "noves ideologies": el post-materialisme.

5. CONTEXT IMMEDIAT I VOT

En aquest bloc, hom introduirà qüestions que modelen el vot a molt curt termini, com ara la conjuntura econòmica, el sistema electoral, els candidats que es presenten, etc. Això acabarà de donar una visió panoràmica de perquè els resultats d'una convocatòria electoral són els que són.

- a) El vot normal i el rol dels factors conjunturals. Exemples d'Europa Occidental.
- b) La influència de la campanya electoral.
- c) La influència dels temes de debat: el vot temàtic.
- d) La discutida influència del candidats.
- e) La influència del disseny institucional i del sistema electoral.
- f) L'avaluació dels rendiments del govern, la conjuntura econòmica i els models de popularitat. Exemples d'Europa Occidental.

6. ABSTENCIÓ I PARTICIPACIÓ ELECTORAL

Els temes anteriors han explicat per què un individu vota un partit i no pas un altre. Però també cal explicar per què un individu vota o s'absté. Fins i tot cal explicar per què alguns individus voten en algunes eleccions i s'abstenen a d'altres. Alhora, aquest tema serveix per revisar tots els factors explicatius vistos fins aquí aplicats a una nova part de la decisió electoral: votar o abstindre's

- a) Tipologia de l'abstenció: abstencionisme o abstencionistes?

- b) Les possibles explicacions de l'abstenció: posició social, actituds cíviques, contextos i utilitat del vot.
- c) L'abstenció diferencial.

BIBLIOGRAFIA

A) Obligatòria

Downs: "Teoría económica de la acción política en una democracia", a VVAA: Diez textos básicos de ciencia política, Ariel, 1992.

Harrop i Miller: Elections and voters, Macmillan, 1987, caps 6,7 i 8

Lipset: El Hombre político, Tecnos, 1981, cap 6

B) Complementària

Budge i Farlie: Pronósticos electorales, CEC, 1986, pte caps 1 i 2

Dalton: Citizen politics in Western democracies. Chatman House, 1988, pte caps 2,7,8 i 9.

Inglehart: El cambio cultural en las sociedades industriales avanzadas, CIS,1991, pte caps 1 i 2

Lipset: Obra citada, pte capítols 14, 7 i 8

Pallarés i Gifreu: Comunicació política i comportament electoral, Fundació Jaume Bofill, 1998, pte Introducció i cap 4

Popkin: The reasoning voter, University of Chicago Press, 1994, pte caps 1,2 i 3

AVALUACIÓ

Dues terceres parts de la nota final provindrà d'un examen. Aquest mesurarà tant coneixements, com la capacitat d'aplicar aquests a l'anàlisi de comportaments electorals concrets. Un terç de la nota vindrà donat per l'elaboració d'un treball complementari, pel que es podrà escollir entre dues opcions:

- a) Participació en un seminari de recerca durant els horaris de pràctiques
- b) Elaboració d'un treball sobre el comportament electoral a un país concret, els continguts del qual seran pactats amb el professor en horari de tutories.